

A close-up portrait of Lieke van Rossum, a woman with dark brown hair and bangs, wearing large silver hoop earrings and a black and tan patterned top. She is looking slightly upwards and to the right with a subtle smile.

Lieke van Rossum

**‘De voedings-
bodem voor een
grote SP is er’**

TRIBUNE

Wendela de Vries
‘Mensen worden bang
gemaakt om meer wapens
te kunnen kopen’

Railterminal gestopt
Seinen op rood voor
megalomaan Gelders
prestige project

Tribune is een uitgave van de Socialistische Partij (SP) en verschijnt 11 maal per jaar

Redactie
Xander Topma (h), Rob Janssen, Bart Linsen, Tijmen Lucie, Peter Sas

Vormgeving
Maurits Gemmink, Nenad Mečava

Aan dit nummer werkten mee
Mark Akkerman, Ronald van Raak, Karen Veldkamp, Peter Verschuren, Joshua Versijde

Foto omslag
Maurits Gemmink

Ga voor contact met de SP en de Tribune naar www.sp.nl/contact
Tenzij anders vermeld, is op de inhoud van deze publicatie de

Creative Commons Naamsvermelding-Niet Commercieel-Geen AfgeleideWerken 3.0 Nederland licentie van toepassing. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl>

Interview Wendela de Vries
‘We moeten weer werken aan diplomatie en veiligheidsstructuren’

Sein op rood voor railterminal

Gelderse overwinning voor mens en natuur

Wapenindustrie in de watten

Europese Unie legt
rode looper uit

Partijvoorzitter Lieke van Rossum

‘Politiek?
Daar had ik echt
een hekel aan’

Linksvoor

Alice Gjaltema inspireert studenten
en knokt tegen ongelijkheid

- 4** nieuwsfoto van de maand
- 6** actiefoto van de maand
- 8** nieuws Tweede Kamer
- 9** column
Jimmy Dijk
- 10** kort nieuws
- 12** Samen Sterk
Simon en Lisanne Zandvliet
- 31** SP van toen tot nu
1989 De val van de Berlijnse muur
- 32** Kakhiel

JASON KAART ONGEKEND ONRECHT IN GESLOTEN JEUGDZORG AAN

Op dinsdag 12 maart vond er een indrukwekkende bijeenkomst plaats in Nieuwspoor in Den Haag. Voor een bomvolle zaal met onder andere Kamerleden en vertegenwoordigers van jeugdzorg, presenteerde Jason Bhugwandass, ervaringsdeskundige in de jeugdzorg, zijn rapport 'Eenzaam gesloten'.

Jason sprak voor zijn onderzoek met 51 jongeren over hun ervaringen met ZIKOS-afdelingen (Zeer Intensieve Kortdurende Observatie en Stabilisatie). Op ZIKOS-afdelingen zitten jongeren van 12 tot 18 jaar met complexe gedragsproblemen die een acute psychiatrische crisis hebben. Jason zat in 2015 zelf op zo'n afdeling omdat hij zwaar depressief en suïcidaal was, en sindsdien vraagt hij aandacht voor de misstanden in de gesloten jeugdzorg. De verhalen in zijn rapport liegen er niet om. Jongeren geven aan op ZIKOS-afdelingen ernstig te zijn vernederd, mishandeld en geïsoleerd. Het kabinet bepaalde eerder dat de gesloten jeugdzorg vóór 2030 moet zijn afgebouwd, maar Jason wil dat de ZIKOS-afdelingen per direct sluiten.

17 MAART 2024
UTRECHT

GEDODE PALESTIJNSE KINDEREN MOGEN NIET VERGETEN WORDEN

Op zondag 17 maart vond voor de derde maal een herdenkingsprotest plaats voor de kinderslachtoffers in Gaza. Na Rotterdam en Amsterdam was het deze keer in Utrecht. Op het Vredenburgplein zetten vrijwilligers 14 duizend kinderschoenen neer voor alle gedode kinderen in Gaza. Iedere tien minuten werd een nieuw paar schoenen neergezet en werden de namen van vermoorde Palestijnse kinderen voorgelezen. Want iedere tien minuten sterft een kind in Gaza.

Het herdenkingsprotest werd georganiseerd door Plant een Olijfbom, een stichting die olijfbomen sponsort en plant om het land van Palestijnen te beschermen en te behouden. Na een oproep van Plant een Olijfbom hebben vrijwilligers zo'n zestig inzamelingspunten voor kinderschoenen geopend op verschillende plaatsen in Nederland. Omdat er nog elke dag vele Palestijnse kinderen worden vermoord, blijven de inzamelingspunten open. De schoentjes worden bij meerdere herdenkingsprotesten gebruikt en zullen uiteindelijk verkocht worden. De opbrengst gaat naar het Palestina Fonds voor Gaza. Voor meer informatie: www.planteenolijfbom.nl.

Kamer steunt SP: geen verplichte aanbestedingen in de zorg

foto Joshua Versijde

De Tweede Kamer is het met de SP eens dat zorg niet langer verplicht aanbesteed hoeft te worden. Bij de privatisering van onze zorg is besloten dat de zorg voortaan aanbesteed moet worden. De partij die het goedkoopst de zorg aanbiedt, krijgt dan de opdracht en mag de zorg in een buurt organiseren of de jeugdzorg regelen. In de praktijk betekent dit vooral dat alles zo goedkoop mogelijk moet. Hierdoor blijven lonen laag, krijgen zorgmedewerkers met onnodige bureaucratie te maken, verschaalt de zorg en zijn mensen die zorg nodig hebben de dupe.

SP-leider Jimmy Dijk nam het initiatief om de verplichte aanbestedingen af te schaffen: 'Onze publieke voorzieningen zijn verkocht aan de goedkoopste aanbieder, maar het zou moeten gaan om het leveren van liefdevolle zorg. We moeten onze publieke voorzieningen weer echt publiek maken en dat begint met het afschaffen van de verplichte aanbestedingen. We moeten niet kijken naar de goedkoopste, maar naar de beste manier om de zorg te organiseren.'

Meldpunt geen taken zonder knaken

Gemeenten krijgen van de landelijke overheid wel meer taken, maar niet het benodigde geld om deze te kunnen uitvoeren. Publieke voorzieningen zoals zwembaden en bibliotheken worden nu verkocht of gesloten. Thuiszorg en jeugdzorg worden versoberd. Ouderen, zieken en kinderen krijgen niet de zorg die ze nodig hebben. En dan krijgen gemeenten vanaf 2026 nog een éxtra korting waardoor ze financieel in het ravijn worden gejaagd.

Dat kan en moet anders. Gemeenten moeten een fatsoenlijke vergoeding uit het gemeentefonds krijgen om alle taken goed uit te kunnen voeren. Bezuinigen op de zorg en dat wat van ons allemaal is moeten we voorkomen. Daarom zegt de SP: Geen taken zonder knaken.

Daarom is de partij een meldpunt gestart. Ben je raadslid of bewoner doe dan hier jouw melding over bezuinigingen in jouw gemeente via doemee.sp.nl/bezuinigingen of scan de QR-code.

De loopjongens van het grootkapitaal hebben nu "spijt".

Politici willen belastingvoordelen aan bedrijven met expat-regeling toch niet versoberen, maar studenten met torenhoge studieschulden worden keihard in de steek gelaten.

Het is helder welke belangen wel gediend worden.

EenVandaag @EenVandaag · 22 mrt.

Tweede Kamer maakt draai: meerderheid in zicht om expat-regeling toch niet te versoberen.

eenvandaag.avrotros.nl/item/tweede-ka...

12:29 p.m. · 22 mrt. 2024 · 12,8K Weergaven

Gegijzelde democratie

Het kabinet zou in het geheim werken aan een plan om te voorkomen dat techbedrijf ASML uit Nederland vertrekt. Deze chipfabrikant maakt zich zorgen over het afbouwen van een belastingvoordeel voor buitenlandse kenniswerkers. Laat dat even inzinken: de volksvertegenwoordiging besluit tot een belastingwijziging, een groot techbedrijf vindt dat niet zo leuk en dreigt met verkassen, en prompt gaat het kabinet aan de slag met plannen om dat bedrijf tegemoet te komen en te houden. Wie heeft er dan werkelijk de macht in handen? Grote bedrijven gijzelen zo onze democratie.

Het is een beproefd recept voor grote bedrijven: dreig met het verplaatsen van je activiteiten naar andere landen en je kan allerlei voordelige afspraken maken met de belastingdienst. Dit is een van de redenen dat Nederland voor grote bedrijven een belastingparadijs is. Een bedrijf als ASML betaalt in Nederland maar 15% winstbelasting.

Nergens ter wereld betaal je minder. Die belastingdienst die bereid is om met grote bedrijven leuke deals te maken is dezelfde belastingdienst die zonder blikken of blozen mensen als fraudeurs aanmerkte en keihard achter ze aanging. Voor bedrijven soepel, voor mensen keihard. Zo zie je 14 jaar Rutte terug in onze overheid.

Tegelijkertijd is het kabinet doodstil als VDL Nedcar zijn deuren sluit of als de papier- en kartonindustrie vestigingen sluit om elders te produceren, waardoor veel trotse fabrieksmedewerkers hun baan verliezen. Niet dat ik vind dat deze bedrijven dan ook belastingvoordeeltjes zouden moeten krijgen, maar het is wel een gebrek in onze democratie dat we te weinig te zeggen hebben over deze belangrijke zaken.

Wat mij betreft gaan we aan de slag met een nieuwe visie op industriepolitiek in Nederland, waarin we regelen dat de volksvertegenwoordiging bepaalt welke sectoren van belang zijn voor Nederland. Maar waarin we ook regelen dat werknemers meer te zeggen krijgen over hun werk en de economie als geheel. Ik hoor graag ieders ideeën daarover. Denk je met me mee? Neem contact met me op en deel je ideeën via jimmydijk@sp.nl

Jimmy Dijk
fractievoorzitter SP

Terug naar de 17e eeuw

U zou eens voor de gein moeten googelen op 'Vechtstreek' en dan klikken op 'afbeeldingen'. Dan ziet u prachtige plaatjes van weelderige historische villa's - veelal gelegen aan de idyllische Vecht uiteraard, 'waar in de 17e en 18e eeuw vooral rijke Amsterdamse kooplieden hun buitenhuizen aan de rivier bouwden' (Wikipedia). Het lijkt wel of de gemeente Stichtse Vecht, waar die buitenhuizen bijna allemaal liggen, die tijden van weleer weer terug wil hebben. Welke conclusie kun je anders trekken als je weet dat er in die gemeente de afgelopen vijf jaar onder het motto 'bouwen, bouwen, bouwen' bijna 700 woningen bij kwamen, maar dat in diezelfde periode zo'n 120 sociale huurwoningen verdwenen? Plus: wat erbij komt is onbetaalbaar voor een normale sterveling en tegelijkertijd steeg het aantal woningzoekenden op WoningNet van 5000 naar 8000. En wat de SP in Stichtse Vecht dan helemaal de kast opjaagt is het feit dat de gemeente maar gemeentegrond blijft opofferen voor luxe en uiteraard peperdure nieuwbouw voor... rijke Amsterdamse kooplieden, zullen we maar zeggen. En dus fabriceerde de SP onlangs bijgaand bord: GEEN WONINGEN VOOR: medewerker distributiecentrum, kinderdagverblijf of thuiszorg, pakketbezorger, schoonmaker etc. etc. Verzoek aan de SP Stichtse Vecht: zet 'Tribune-redacteur' er ook maar bij.

Ipsos: SP terug in Euro-parlement

Dat geeft de burger weer moed: volgens een peiling van Ipsos Global op 20 maart zou de SP tijdens de Europese verkiezingen in juni weer een zetel in het Euro-parlement krijgen. Met 3,2 procent van de stemmen zouden we dan na afwezigheid van vijf jaar weer een waakhond in Brussel krijgen. Of misschien wel meer... De moeite waard om richting juni met z'n allen de schouders eronder te zetten toch? Want welke SP'er snakt er nu niet naar eindelijk weer eens een verkiezingsoverwinning?

Volgens Ipsos Global zou de Linkse Fractie in het Euro-parlement (GUE/ NGL) twee zetels uit Nederland krijgen: eentje van de SP dus en eentje van de Partij voor de Dieren. Echter: de PVV zou opnieuw de winnaar worden: 9 van de 31 Nederlandse zetels zouden naar de partij van Wilders gaan. Het zou de trend in heel Europa zijn, aldus het Ipsos-beeld van eind maart: flinke winst voor radicaal-rechts. En da's een extra reden om flink los te gaan tijdens de verkiezingscampagne.

Ipsos Global voerde de peiling uit onder zo'n 26.000 stemgerechtigden in alle lidstaten.

DEN BOSCH: CHAPEAU!

Nog eentje van het woonfront, ditmaal in Den Bosch. Daar speelde de SP-raadsfractie het scherp: de socialisten zouden alleen akkoord gaan met de bouw van woontorens in het zogenaamde Brabantbad-gebied als er meer betaalbare, en dan met name sociale huurwoningen gerealiseerd zouden worden. In ieder geval meer dan de 25 procent die het college wilde. En voor dat voorstel kreeg de SP een meerderheid in de raad. Fractiechef Bram Roovers: 'Met een wachttijd van bijna 10 jaar op een sociaal huurhuis, kun je je voorstellen dat je een kans als deze moet aanpakken.' De SP was in het verleden nooit zo kapot van bouwen in genoemd gebied, maar ja: woningnood breekt wet. Wel moet de woningcorporatie nog aan tafel met de projectontwikkelaar, dus het is nog even spannend. Maar het feit dat de SP op zo'n fundamenteel punt de gemeenteraad meekrijgt geeft hoop. Chapeau!

Goed zo: AutoMaatje blijft in Enschede

Dankzij de SP in Enschede kunnen mensen die minder mobiel zijn in de stad gebruik blijven maken van de sociale vervoersdienst AutoMaatje. Dat is een soort taxi van welzijnsorganisatie Alifa die ervoor zorgt dat mensen tegen een geringe onkostenvergoeding een bezoek kunnen brengen aan vrienden, familie, kapper, winkel of naar een zorgafpraak kunnen gaan. De chauffeurs zijn vrijwilligers die hun eigen auto gebruiken en volgens de SP blijven die chauffeurs voor de terugrit wachten op de passagier als die een korte afspraak heeft. Kortom: AutoMaatje is een voorziening die wezenlijk bijdraagt aan het welzijn van veel mensen. Echter; de gemeente vond het allemaal te duur en dreigde te bezuinigen op AutoMaatje. Het einde dreigde. Maar de SP greep in, haalde de vrijwilligers erbij en verzamelde steun bij andere fracties. Tsjja, en ga als wethouder daar maar eens tegenin. Deed 'ie dus maar niet. Resultaat: geen bezuiniging op AutoMaatje. Daarbovenop - en dat is nog mooier - dwong de SP per motie af om de financiële steun aan AutoMaatje structureel te maken.

ANWB

Jean-Philippe Dheure / Flickr

Bus-idioterie III: Što kažete, gospodine?

In de vorige Tribune berichtten we onder de koppen 'Bus-idioterie I en II' over ontwikkelingen in het streekvervoer waar je broek van afzakt. Maar het kan altijd nog gekker, zo blijkt. In Limburg gaf de provincie vervoerder Arriva toestemming om buschauffeurs te gaan werven in...Kroatië! Het chauffeurstekort zou dermate nijpend zijn, dat deze noodgreep nodig is. En dan te bedenken dat een buschauffeur de Nederlandse taal machtig moet zijn om te mogen rijden. Maar de provincie verleende de vervoerder een soort dispensatie en dat riep bij de SP-Statenfractie natuurlijk vragen op. Eén van de vragen die ze aan het college stelde: welke cao gaat voor de Kroatische chauffeurs gelden en hoe/waar worden zij gehuisvest? Nog een SP-vraag: waarom is niet gekeken naar statushouders die hier al wonen en waarschijnlijk al beter Nederlands kunnen? Maar goed, wij vroegen ons af hoe dat nou in z'n werk zal gaan daar in Limburg. Stapt een meneer in de bus en vraagt aan de chauffeur: "Stopt deze bus bij de kerk in Cadier en Keer?" Antwoord: "Što kažete, gospodine?"*

Wij hebben oprecht te doen met zowel de reiziger als de chauffeur.

*Vertaling: Wat zegt u, meneer?

Infanterie? Contraspionage?

Zo, tijd voor het raadseltje van de maand. Wij leggen drie uitspraken aan u voor en u mag de bijbehorende setting raden.

- *Plannen kunnen zomaar veranderen, wat je ook kan zien aan een oorlog die zomaar uitbreekt"*
- *"Wij hebben mensen gewaarschuwd, maar konden het niet voluit bespreken om geen angst rond te strooien."*
- *"Het wordt niet samen met de huurders gedaan, omdat de plannen al bekend zijn en de huurders niet terugkomen."*

Deze uitspraken zijn gedaan:

- door een sergeant tijdens een infanterie-oefening op de Veluwe
- tijdens een briefing van agenten van de contraspionage
- door een woordvoerder van een Friese camping die zittende huurders informeert over de voorgenomen 'herstructurering'

Antwoord C is juist. Alle drie de uitspraken werden afgelopen maand gedaan tijdens een informatiebijeenkomst op camping De Holle Poarte in Makkum, waar huidige standplaatshouders te horen kregen wat ze binnenkort te doen staat: opzouten. Luxe chalets en/of camperplaatsen moeten er komen: veel lucratiever. Op de website van de Friese SP Fryslân sp.nl staat een onthullend verslag van genoemde bijeenkomst. Lees en huiver!

Oplossing:

‘Het moet wel gezellig zijn, anders houd je het niet vol’

De liefde begon met de bananensoep van Ron Meyer, maar daarover later meer. Simon was lid van de SP-jongerenclub in Zwolle en Lianne interesseerde zich helemaal niet voor politiek. Toch werd ze door een huisgenote meegenomen naar een bijeenkomst van FNV Young & United over het minimumjeugdloon. Daar kwam ze Simon tegen. Ze ging mee naar een actie in Amsterdam en de vonken sloegen over. Een half jaar later woonden ze samen en nu, ruim acht jaar later, zijn ze getrouwd en bouwen ze aan SP-afdelingen in Overijssel en Drenthe.

Simon Zandvliet vertelt: 'Met ROOD, de toenmalige jongerenclub van de SP, waren wij in 2015 bezig met verhoging van het minimumjeugdloon. Een huisgenote van Lianne was bezig met een maatschappelijke opdracht voor school en kwam zo bij de SP-jongerenafdeling in Zwolle terecht.' Via de huisgenoot leerden Simon en Lianne elkaar kennen.

Lianne Oldenkamp was 19, vond politiek niet interessant en had zelfs nog nooit gestemd. Maar het onderwerp minimumjeugdloon was voor haar uiterst actueel. Ze studeerde, woonde op kamers en had een baantje als caissière bij de Action. Een hoger salaris was dus zeker welkom. Ze kende Simon al wel, maar hij sprak altijd zó veel over politiek dat ze dacht: 'Wat heeft die vent?'

Dan komt de bananensoep van Ron Meyer in beeld. De Zwolse jongerengroep ging naar de grote FNV Young & United actie in Amsterdam. Simon had met Ron een weddenschap afgesloten. Als ze met meer dan 20 jongeren uit Zwolle naar de actie kwamen, dan zou Ron voor iedereen bananensoep komen koken. Ze gingen met twee bussen vol naar Amsterdam, dus die weddenschap werd gewonnen. Simon: 'Ron's soep was niet te eten, maar het was wel een erg gezellige avond.'

Lianne werd lid van de vriendengroep die ROOD Zwolle was. Ze vertelt: 'Het was er gewoon supergezellig. Daar offer je met liefde je dagen voor op. Ik zeg nog steeds: politiek moet gezellig zijn, anders houd je het niet vol.' Niet alleen de liefde voor de jongerengroep bloeide op, maar ook die voor Simon. Een half jaar later woonden ze samen.

Ruim acht jaar later hebben Lianne en Simon als 'SP-zendingen' een spoor door Overijssel en Drenthe getrokken. Na zijn tijd bij de jongerengroep, stapte Simon over naar 'de grote mensen SP' van Zwolle. Eenmaal wonend in de gemeente Hardenberg hebben ze daar een SP-afdeling opgezet. Lianne: 'Dat hebben we op weg naar een verjaardag vanuit de auto gedaan. In één kwartiertje tijd kregen we telefonisch voldoende leden zo ver dat ze mee gingen doen.'

Inmiddels wonen ze in het Drentse Beilen en zijn ze actief in de afdeling Hoogeveen. Simon als voorzitter en Lianne in de kerngroep. Daarnaast is Simon SP-fractievoorzitter in de Provinciale Staten van Drenthe. Ze zitten bewust niet samen in één bestuur en gaan ook niet meer samen naar een kaderscholing. Lianne: 'Wij kunnen behoorlijk direct zijn naar elkaar en kunnen enorm botsen. Mensen schrikken daar weleens van.' Simon: 'Mensen in het bestuur van Hardenberg vroegen zich soms af of wij na de vergadering nog wel samen naar huis zouden gaan. En dan voelt het voor ons niet eens echt heftig.'

Simon: 'We versterken elkaar ook zeker. Ik ben een stuitbal vol ideeën die af en toe moet worden afgeremd en Lianne heeft juist af en toe een zetje nodig om dingen te doen'. Daarin vullen ze elkaar aan en dat maakt ze samen sterk in de SP.

‘Onze partij is niet opgericht om de wereld te laten zoals die is’

Lieke van Rossum is de nieuwe partijvoorzitter van de SP. Ze gooit luiken open, wil afdelingen meer laten meebeslissen en roept op tot optimisme. Hoe wordt iemand die in het Gooi is opgegroeid de voorvrouw van de Socialistische Partij?

Van Rossum groeide op in Bussum, gelegen in de buurt van kleinere omringende plaatsen als Blaricum, Laren en Naarden. In tegenstelling tot haar omgeving, was het gezin waarin ze werd geboren niet superrijk. Ook niet arm, overigens. Gewoon een gezin uit de middenklasse waarin het goed opgroeien was. Net zoals dat bij iedereen gaat, is ook Van Rossum gevormd door de omgeving waarin zij haar jeugd heeft doorgebracht. Achteraf bezien was het een wereld die compleet verschilde van andere plekken in Nederland.

Daar kwam Van Rossum zelf ook achter toen ze ging studeren in Delft: ‘Ik woonde met mijn familie in een dorp en verhuisde naar de stad toe. Daar was het meteen heel duidelijk wat er mis is in de maatschappij. Ik kwam terecht in een studentenflat en die stond naast één van de armste wijken van Delft, de ongelijkheid lag er zo dik bovenop. In die tijd kwam ik er ook achter dat er zoiets als een Voedselbank bestond. Ik was 17 en kende alleen maar de wereld van het Gooi. Dit was dus helemaal nieuw voor mij en ik vond het meteen super oneerlijk.’

BEKAKTE STEM

In die studentenomgeving waarin ze terecht kwam, verbaasde ze zich over nog wel meer dingen: ‘In Delft zitten veel technische studenten. Waaronder veel corpsballen die dan met bekakte stem zeggen dat ze investeren in hun toekomst en dat het niet meer dan terecht is dat ze later heel veel geld gaan verdienen. Ik vond dat zo krom! Je woont in een stad en profiteert daarvan en kijkt dan alleen maar naar je eigen hachje. Ik voelde dat heel anders. Ik kwam gebruikmaken van wat de stad te bieden had en wilde daar onderdeel van uitmaken. Ik zag de grote verschillen in de samenleving en wilde me ook inzetten om die op te lossen.’

Maar hoe doe je dat dan? ‘In die tijd heb ik verschillende organisaties overwogen om me bij aan te sluiten, zoals bijvoorbeeld de Voedselbank. Maar toen kwam ik de SP tegen. Het was een tijd waarin je Jan Marijnissen veel op televisie zag en hij was de enige politicus waarbij ik goed kon volgen wat hij zei. Als enige sprak hij over de ongelijkheid die ik ook in mijn eigen omgeving zag. En tegelijkertijd was er ook een club lokale SP’ers bezig om daar echt wat aan te doen. Toen ben ik lid geworden om daaraan te kunnen bijdragen.’

Van Rossum werd lid van een politieke partij, terwijl haar beeld van de politiek niet bepaald positief was: ‘Politiek? Daar had ik echt een hekel aan. Dat was iets voor mannen met stropdassen die ouwehoeren over dingen die niet interessant zijn. Maar bij de SP was en is dat anders. Die partij probeert dingen echt op te lossen en tegelijkertijd achter de oorzaken van problemen te komen. Dus niet alleen iemand te eten willen geven omdat diegene honger heeft maar de vraag stellen waarom die persoon eigenlijk honger heeft en hoe dat kan in zo’n welvarend land als het onze. Dat sprak me heel erg aan.’

VOEDINGSBODEM

En nu, zo’n 20 jaar later, is Van Rossum voorzitter van diezelfde SP. De eerste weken in haar nieuwe functie is ze al flink aan de slag gegaan en loopt de agenda snel vol. Desalniettemin straalt ze energie en optimisme uit. Van Rossum: ‘Dat is denk ik ook wel de aard van het beestje. Maar er is ook zeker wel reden om positief te zijn want de voedingsbodem voor een grote SP is er. Ik zou pessimistisch zijn als ik zou denken dat de aanknopingspunten in Nederland zouden afnemen of als links dood zou zijn. Maar dat is het niet. Het is rechts gelukt om thema’s als migratie cultureel heel groot te maken en mensen daarop hun >

**‘Politiek?
Daar had ik
echt een
hekel aan’**

Lieke van Rossum

*Geboren op 11 oktober 1982
in Den Haag*

*1994-2000
Goois Lyceum in Bussum*

*2000-2007
Industrieel Ontwerpen TU Delft*

*2007-2014
Milieu-adviseur bij adviesbureau*

*2006-2023
SP-gemeenteraadslid in Delft*

*2014-2024
Opleidingen en partijopbouw
bij de SP*

stem te laten baseren. Terwijl als je op straat met de gemiddelde mens praat over ons verhaal over ongelijkheid en de werkende klasse die het al jaren slechter krijgt in Nederland, iedereen het direct met je eens is. Ook mensen die PVV, CDA of zelfs VVD stemmen.'

Maar helemaal automatisch zullen zij niet terugkomen bij de SP, zegt Van Rossum. Met het nieuwe bestuur heeft ze aantal prioriteiten opgesteld waarmee ze aan de slag is gegaan: 'Jongeren staan bovenaan mijn lijstje. Ik denk dat we heel bewust moeten gaan kijken naar wat er bij hen speelt en daar dingen van oppakken. Niet omdat jonge mensen beter of leuker zijn dan oude leden, ieder lid is mij even lief, maar we hebben opvolging en toekomst nodig. Dan is het gewoon verstandig om je bezig te houden met thema's die ook jongeren aanspreken. Gelukkig zit er al groei in onze jongerenbeweging maar daar kunnen we echt als hele partij nog wel een tandje bijzetten.'

DURVEN VERBINDEN

'We moeten als partij ook niet naar binnen gekeerd zijn. Heel vaak hebben we ons niet durven verbinden aan groepen uit angst om de ene of de

Zonder onderzoek geen recht van spreken

Na de laatste verkiezingen heeft het Wetenschappelijk Bureau van de SP onderzoek gedaan naar welke lessen er te trekken zijn uit het heden en verleden. Er is kiezersonderzoek gedaan, maatschappelijke bondgenoten zijn gevraagd naar hoe zij nu over de SP denken, vergelijkbare buitenlandse partijen zijn onderzocht en natuurlijk is er veel gesproken met mensen aan de deuren.

Al dit onderzoek heeft geleid tot een aantal aanbevelingen waarmee het nieuwe bestuur en de hele partij aan de slag kunnen gaan. Afdelingen kunnen hier ook hun voordeel mee doen dus lees het rapport nu op spnet.nl

andere richting opgeduwd te worden. Maar al die clubs, van Extinction Rebellion tot aan de boeren, daar moeten wij tussen staan. Bij Extinction Rebellion zitten bijna alleen maar anti-kapitalisten, die horen allemaal bij ons thuis. Dat wordt dan afgedaan met een discussie of je wel of niet op een snelweg moet gaan zitten. Maar als wij weten waarvoor we staan dan kunnen en moeten we binnen dergelijke clubs actief zijn. Dan kunnen we prima uitleggen dat we het misschien nog maar eens moeten hebben over snelwegblokkades maar dat subsidies aan fossiele industrie die onze aarde kapotmaakt natuurlijk waanzin zijn.'

Datzelfde principe gaat volgens Van Rossum ook op voor de boerenprotesten: 'Het is mij enorm opgevallen dat de boerenprotesten in België en Frankrijk meteen werden gerelateerd aan de winsten van de grote supermarktketens, terwijl het hier in Nederland is gericht tegen de overheid en het klimaatbeleid. Die boeren worden gewoon genaaid door het systeem. Dus de protesten zijn terecht maar het is aan ons om het verhaal de juiste kant op te duwen. We moeten contact hebben en er zijn op de goede momenten. Dat geldt voor deze protesten maar ook bij andere maatschap-

'Afdelingen gaan het partijbestuur veel vaker zien'

foto Joshua Versijde

Het nieuwe partijbestuur

Tijdens het congres van 2 maart is er een nieuw partijbestuur gekozen. Dit bestuur bestaat sindsdien uit:

- Lieke van Rossum (voorzitter)
- Nils Müller (algemeen secretaris)
- Gerrie Elfrink (penningmeester)
- Renske Leijten
- Bastiaan Meijer
- Mathijs ten Broeke
- Bram Roovers
- Hans Boerwinkel
- Heidi Bouhleh-Lascaris
- Aldo Schelvis
- Lian Veenstra
- Jeremie van Zeist

Daarnaast bestaat het grootste deel van het partijbestuur, namelijk 19 leden, uit vertegenwoordigers uit de regio's in Nederland.

pelijke bewegingen en natuurlijk de vakbonden. Speelt er wat? Hop erop af. We moeten niet bang zijn. Als je je laat leiden door angst dat iemand iets vindt van wat je doet dan wordt het niks.”

WERKENDE ALTERNATIEVEN

Als derde punt noemt Van Rossum het bedenken en realiseren van alternatieven die werken voor mensen: ‘We staan nog te vaak ergens te demonstreren en dan doen we dat omdat we willen laten zien dat we het ergens niet mee eens zijn. Dat is voor ons als partij natuurlijk volstrekt onvoldoende. We moeten niet alleen laten zien dat we het er niet mee eens zijn maar we moeten ervoor zorgen dat dingen ten goede veranderen. Alternatieven bedenken en die in de praktijk brengen. Daarvoor is ook die verbinding zo belangrijk met maatschappelijke bondgenoten, met schrijvers, met mensen in de culturele sector. De luiken moeten open zodat we als partij nieuwe ideeën kunnen ontwikkelen. Onze partij is niet opgericht om de wereld te laten zoals die is.’

Hoewel Van Rossum direct hard aan de slag gaat met deze missie, ziet ze ook een opdracht voor de langere termijn: ‘We zullen een antwoord moeten vinden op de vraag wat onze rol is in Nederland. En of we onszelf die vraag serieus hebben gesteld de afgelopen jaren, dat vraag ik me wel een beetje af. Daardoor wordt je verhaal dun en verlies je je oorspronkelijke inhoud. Dit is een vraag voor de hele partij en we willen daar ook echt samen met afdelingen het antwoord op vinden. We zeggen wel eens dat je verkiezingen samen wint en samen verliest en dat is ook zo, maar dat gaat alleen op als de hele partij ook kan meebeslissen.’

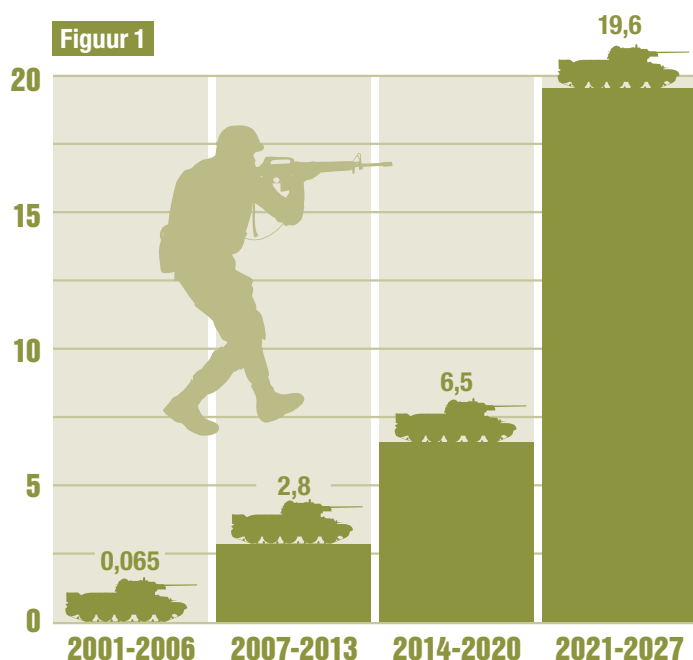
BELOFTE

Naast Van Rossum zijn er ook nog 11 andere SP'ers verkozen in het nieuwe bestuur. Samen zijn zij er de komende jaren verantwoordelijk voor dat er verder wordt gebouwd aan een toekomstbestendige partij. In de selectie van het nieuwe bestuur is daar ook rekening mee gehouden: ‘Toen de kandidatencommissie op zoek ging naar een nieuw bestuur, waren er twee dingen heel belangrijk: het moest allereerst een team zijn, mensen die elkaar versterken. Daarnaast is aan alle kandidaten gevraagd of ze ook echt de handen uit de mouwen willen steken in de partij. Het partijbestuur moet geen discussieclubje zijn dat eens per maand bij elkaar komt. Het moet de voorhoede van onze club zijn die ervoor gaat zorgen dat alles wat we bedenken ook gebeurt. Dat is bij uitstek iets dat bij een Socialistische Partij hoort. We gaan niet alleen maar zitten kletsen maar gaan ook echt aan de slag. Dat maakt mij heel hoopvol dat we de organisatie strak krijgen en we nieuwe afdelingen kunnen oprichten. Onze belofte aan alle afdelingen is dat ze het partijbestuur veel vaker gaan zien.’

Er is de komende tijd dus veel werk te verzetten binnen en buiten de partij. Is er daarnaast dan eigenlijk nog wel tijd om te ontspannen? ‘Ik sport heel graag maar ook een avondje naar de kroeg gaan vind ik erg gezellig. Sterker nog: als ik een wedstrijd hardloop dan drink ik daarna altijd eerst een biertje. Binnenkort ren ik voor het eerst een marathon en dat vind ik echt heel spannend. Daar ben ik nu dus hard voor aan het trainen maar het is met de drukte van de afgelopen weken nog wel moeilijk om daar genoeg tijd voor te vinden...’

EUROPESE UNIE ZORGT GOED

Hoeveel geld geeft de EU uit aan defensie? Waarom profiteert vooral de wapenindustrie van de extra militaire uitgaven? En wie zijn eigenlijk de eigenaren van de grote wapenbedrijven? Dit artikel probeert aan de hand van de meest actuele cijfers een antwoord te geven op al deze vragen.

Bron: Rosa-Luxemburg-Stiftung en ENAAT, 'A Militarised Union' (2021)

Militaire uitgaven EU (in miljarden euro's)

Zoals te zien is in figuur 1, zijn de militaire uitgaven van de EU sinds 2007 enorm toegenomen. Vooral de laatste tijd gaat het hard. Voor de periode 2021-2027 was al 19,6 miljard euro begroot voor defensie, maar inmiddels is dit bedrag alweer meerdere malen verhoogd. Zo is er een fonds gekomen voor het gezamenlijk inkopen van wapens bij de Europese wapenindustrie ter waarde van (tot nu toe) 300 miljoen euro. En een ander fonds van nog eens 175 miljoen euro (waarvan 100 miljoen uit het budget voor het Europees Defensie Fonds) voor het ontwikkelen van nieuwe wapens.

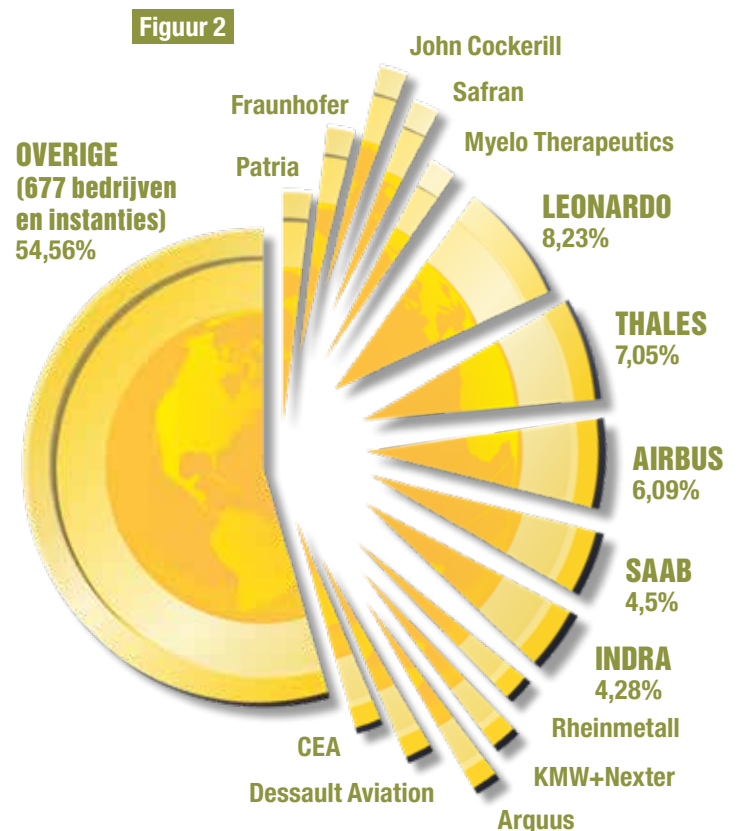
Daarbij zitten er nog forse verhogingen aan te komen als twee voorstellen van de Europese Commissie worden aangenomen. Het eerste wil 1,5 miljard euro extra voor het Europees Defensie Fonds, waar nu al 8 miljard in zit. Het tweede wil nog eens 1,5 miljard euro voor het onlangs aangekondigde Europees Defensie-industrie Programma.

Grootste ontvangers Europees Defensie Fonds (2021)

Het Europees Defensie Fonds (EDF), bedoeld voor het financieren van militair onderzoek en het ontwikkelen van nieuwe wapens, trad in 2021 in werking. In figuur 2 is te zien, dat de drie grote Europese wapenbedrijven – Leonardo, Airbus en Thales – het meeste geld ontvangen. Ook de rest van de top 15 bestaat vooral uit grote wapenbedrijven.

Dit bevestigt het beeld dat al uit de verdeling van de gelden van de twee voorlopers (proefprogramma's) van het Europees Defensiefonds naar voren kwam: het geld gaat voor het grootste gedeelte naar een kleine groep grote wapenbedrijven. Vier van de vijf grootste ontvangers (Leonardo, Airbus, Saab en Indra) maakten daarbij deel uit van de zogenaamde Group of Personalities: het door de Europese Commissie ingestelde adviesorgaan, dat een adviesrapport uitbracht dat als basis diende voor de regulering van het Europees Defensiefonds.

Bron: ENAAT, 'From war lobby to war economy' (2023), p.10.

Totale financiering uit EDF in 2021 was ruim 978 miljoen euro.

VOOR DE WAPENINDUSTRIE

Figuur 3

Lobby-activiteiten grootste Europese wapenbedrijven

Bedrijf	Land	SIPRI top 100 van wapenbedrijven	Uitgaven (2021)	Voltijdsbanen	Officieel erkende lobbyisten (2023)	Ontmoetingen met Eurocommissarissen (2014-2023)	Ontmoetingen met Europarlementariërs (2019-2023)
Leonardo	Italië	12	€300,000 - €399,999	2.0	3	58	17
Airbus	Trans-Europees	15	€1,250,000 - €1,499,999	4.8	3	261	78
Thales	Frankrijk	16	€300,000 - €399,999	3.5	0	34	7
Dessault Aviation	Frankrijk	19	€300,000 - €399,999	0.5	1	17	3
Safran	Frankrijk	24	€300,000 - €399,999	5.0	6	21	22
MBDA	Trans-Europees	27	€50,000 - €99,999	0.5	1	7	6
Naval Group	Frankrijk	29	€200,000 - €299,999	2.0	0	11	3
Rheinmetall	Duitsland	31	€700,000 - €799,999	5.5	3	2	4
Saab	Zweden	34	€400,000 - €499,999	3.5	0	19	6
KNDS	Trans-Europees	44	€200,000 - €399,999	1.7	2	3	5
Lobby-organisaties							
ASD			€400,000 - €599,999	5.3	12	85	23
EOS			€100,000 - €199,999	1.2	0	18	1

Figuur 3 geeft op basis van de meest recente bekende cijfers een overzicht van de lobby-activiteiten op EU-niveau van de tien grootste Europese wapenbedrijven en van de twee belangrijkste lobby-organisaties van de Europese wapenindustrie: ASD en EOS. De AeroSpace and Defence Industries Association of Europe (ASD) is de koepelorganisatie van alle nationale wapenindustrieën en grote Europese wapenbedrijven samen. De European Organisation for Security (EOS) is ook een samenwerkingsverband van de grote Europese wapenbedrijven, maar dan meer gericht op het Europese veiligheidsbeleid, vooral met betrekking tot klimaat en migratie.

De cijfers over uitgaven, aantal lobbyisten, en ontmoetingen met de Europese Commissie zijn gebaseerd op vermeldingen die de bedrijven zelf doen in het transparantieregister van de Europese Unie. De cijfers over de ontmoetingen met Europarlementariërs zijn gebaseerd op vermeldingen van de parlementsleden zelf.

Bron: ENAAT, 'From war lobby to war economy' (2023), p.16

Aandeelhouders die behoren tot de tien grootste aandeelhouders van minimaal drie beursgenoteerde wapenbedrijven (2023)

In figuur 4 staan horizontaal de grote vermogens-beheerders vermeld. Bekendste naam in de lijst is BlackRock, de grootste vermogensbeheerder ter wereld met een belegd vermogen van 10 biljoen dollar, oftewel 10.000 miljard dollar. Verticaal staan de grote wapenbedrijven vermeld, waarvan de top vijf volledig Amerikaans is. Een plus betekent dat een vermogensbeheerder tot de tien grootste aandeelhouders van een wapenbedrijf behoort.

In de lijst staan alleen beursgenoteerde bedrijven, maar er zijn ook wapenbedrijven eigendom van de staat. Dit geldt vooral voor Russische en Chinese wapenbedrijven. Ook de grote Europese wapenbedrijven Leonardo, Airbus en Thales, zijn deels in handen van nationale overheden. Zo is de Italiaanse staat voor 30,2 procent eigenaar van Leonardo, de Franse staat voor 26,1 procent van Thales, en zijn de Franse, Duitse en Spaanse overheid voor respectievelijk 10,9, 10,8 en 4,1 procent eigenaar van Airbus.

Bron: www.marketscreener.com (geraadpleegd op 12 maart 2023)

Figuur 4

	Lockheed Martin	RTX (voorheen Raytheon)	Northrop Grumman	Boeing	General Dynamics	BAE Systems	L3Harris	Leonardo	Airbus	Thales	Huntington Ingalls	Leidos	Booz Allen Hamilton	Rheinmetall	Dassault Aviation
Amundi Asset Management									•	•					•
BlackRock	•	•	•	•	•	•	•					•	•	•	
Capital Group	•	•	•	•		•	•					•			•
DNCA Finance								•		•					•
Eaton Vance	•	•	•				•					•		•	
Fidelity Management & Research	•		•	•			•					•			•
Geode Capital Management LLC	•	•	•	•			•					•	•	•	
Invesco						•						•	•		
JPMorgan Investment Management		•	•	•	•									•	
Massachusetts Financial Services			•	•	•								•		
Merrill Lynch	•			•	•										
SSgA Funds Management	•	•	•	•	•		•					•	•	•	
T. Rowe Price							•								
The Vanguard Group	•	•	•	•	•	•	•					•	•	•	
Wellington Management Co. LLP		•	•	•	•								•		•
Wells Fargo	•				•		•								

Wendela de Vries

‘Het doel is altijd het versterken van de wapenindustrie’

Nieuwsberichten over meer geld naar defensie en over de aankoop van nieuwe wapensystemen volgen elkaar razendsnel op. Het is nauwelijks meer bij te houden. Gelukkig volgt onderzoeker Wendela de Vries van Stop Wapenhandel de berichtgeving op de voet en kan zij ons enige helderheid verschaffen in de duisternis van de internationale wapenhandel. De Tribune sprak met haar in het actiepand van Stop Wapenhandel op het WG-terrein in Amsterdam.

Nederland is een belangrijke speler in de internationale wapenhandel. Van elke twee dollar die wereldwijd verdiend wordt met wapenhandel, stroomt er één door Nederland. Kun je uitleggen hoe dit komt?

‘Die conclusie komt uit een rapport van een paar jaar geleden, dus ik weet niet of die nog actueel is. Maar de laatste keer dat ik keek, waren alle grote wapenbedrijven nog in Nederland gevestigd. Althans in naam, want het zijn brievenbusmaatschappijen. Die lege bv’s gebruiken ze om hun winsten door te sluizen naar belastingparadijzen.’

Gemiddeld staat Nederland op de elfde plaats van wapen-exporterende landen. Welke bedrijven en organisaties zitten daarachter en wat voor soort wapens exporteert Nederland?

‘Nederland exporteert vooral wapenonderdelen. Alleen op marinesegebied exporteren we complete platforms, dus schepen met alle bewapening erop. Daarin is scheepswerf Damen de grootste speler. Dat is een familiebedrijf dat over de hele wereld marineschepen exporteert. De uitrusting van die schepen wordt meestal verzorgd door Thales, een groot elektronica-bedrijf dat vooral radarsystemen en sensoren maakt.

Airbus is een grote Europese vliegtuigbouwer die óók raketten en gevechtshelikopters maakt. Airbus heeft een hoofdkantoor in Nederland, vooral om juridische en belasting-

technische redenen. Verder is er onderzoeksinstituut TNO, dat een vrij grote defensie-afdeling heeft die zich bezighoudt met onderzoek naar wapens en militair-strategische vraagstukken.

En dan is er nog Fokker, inmiddels meerdere keren van eigenaar veranderd, dat vliegtuigonderdelen maakt en onderhoudswerkzaamheden uitvoert voor onder meer Amerikaanse Apache-helikopters en de F-35, beter bekend als de Joint Strike Fighter, het duurste wapensysteem ooit.

Tot slot zijn er nog een heleboel kleine bedrijven die gewone producten maken die ook in wapens gebruikt kunnen worden. En jammer genoeg gebeurt dat vaak ook.’ >

‘Mensen worden heel erg bang gemaakt om meer wapens te kunnen kopen’

Wendela de Vries tijdens de SP Vredesdag 2023 in de Moed in Amersfoort.

‘Economisch gezien kunnen we prima zonder wapens’

Hoe belangrijk is de wapenexport voor de Nederlandse economie?

‘Er wordt wel gezegd dat de wapenindustrie goed is voor de werkgelegenheid, maar dat valt in de praktijk erg tegen. Er zijn vooral hightechbanen en juist aan deze mensen is in Nederland een groot tekort, bijvoorbeeld in de energie-transitiesector. Door te investeren in de defensie-industrie, trek je nog meer technische mensen weg uit sectoren die cruciaal zijn voor onze samenleving.

Als je kijkt naar de totale economie, dan levert de wapenhandel Nederland minder dan een procent op. De export van varkens is bijvoorbeeld vele malen belangrijker. Economisch gezien kunnen we dus prima zonder wapens.’

Hoe is het gesteld met de Nederlandse regels voor wapenexporten?

‘De afgelopen vijftig jaar hebben we samen met maatschappelijke organisaties en parlementariërs hard gewerkt aan het ontwikkelen van wapenexportregels. Daar is een mooi systeem uit voortgekomen dat ook internationaal is overgenomen, zowel Europees als in het VN-wapenhandelverdrag. Dat systeem omvat een vergunningsstelsel met wapenexportcontrole én met de verplichting aan de regering om te rapporteren aan het parlement en daarmee aan de bevolking over wat voor wapenonderdelen geëxporteerd worden.

Maar dit mooie systeem wordt in toenemende mate ondermijnd. Het is begonnen met het invoeren van algemene of globale vergunningen, wat betekent dat er altijd wapenonderdelen aan een bepaald land of bepaald bedrijf geleverd mogen worden. Dat is gebeurd onder druk van de wapenindustrie, die zich belemmerd voelde om wapens te exporteren naar landen waar op grote schaal mensenrechten worden geschonden, zoals

Saudi-Arabië. Of Israël, waaraan Nederland op grond van een globale vergunning onderdelen levert voor de F-35. Gelukkig heeft de rechter daar een stokje voor gestoken. Die heeft gezegd: de Nederlandse regering blijft verantwoordelijk voor het voorkomen van mensenrechtenschendingen. Dat staat zelfs in onze grondwet. Desondanks is de regering in hoger beroep gegaan en ik houd mijn hart vast of de uitspraak standhoudt. Je ziet steeds vaker dat burgers naar de rechter moeten stappen om af te dwingen dat de regering zich aan de regels houdt. Dat vind ik een zorgwekkende ontwikkeling in onze democratie.

En ondertussen gaat de ondermijning van de wapenexportcontrole verder. Sinds kort is er een verdrag tussen Duitsland, Frankrijk en Spanje dat bepaalt dat wapenonderdelen alleen nog maar gecontroleerd hoeven te worden in het land dat het wapensysteem uiteindelijk in elkaar zet. Frankrijk en Duitsland zijn echter een stuk makkelijker in het afgeven van wapenexportvergunningen aan landen als Saudi-Arabië dan Nederland. Als Nederland zich aansluit bij dit verdrag, geven we ons controlesysteem grotendeels uit handen.’

Mede ingegeven door de oorlog in Oekraïne, is Nederland veel meer geld aan defensie gaan uitgeven. Waar gaat dit geld naartoe?

‘Voor een belangrijk deel naar wapens. Dat is fijn voor de wapenindustrie. Vooral de grote Amerikaanse wapenbedrijven profiteren daarvan. De regering heeft meteen gezegd: we gaan nog zes extra F-35's kopen. Dat is zonder enige discussie gebeurd. En de drones die al jaren geleden zijn aangeschaft, worden alsnog bewapend met Amerikaanse raketten. Verder is er discussie of we nieuwe onderzeeboten moeten aanschaffen en staan er vier nieuwe fregatten op het verlanglijstje. Allemaal miljardenprojecten.

Er wordt voortdurend gezegd: de Russen komen. Maar Rusland heeft helemaal niet de draagkracht om Europa te veroveren, niet economisch en ook niet militair. Mensen worden heel erg bang gemaakt, vooral met het doel om meer wapens te kunnen kopen.’

Ook in de EU zijn de defensiebudgetten de laatste jaren enorm verhoogd. Met welk(e) doel(en)?

‘Met name vanuit de Europese Commissie is er een enorme drive om de Europese defensie te versterken, of beter gezegd: de wapenindustrie. De argumenten waarmee dit wordt verkocht, zijn in de loop der tijd veranderd. Het begon met werkgelegenheid. Steun aan de wapenindustrie zou goed zijn voor de Europese werkgelegenheid. Daarna kwam het argument dat stimulering van de wapenindustrie goed zou zijn voor de kenniseconomie. Toen kwam de oorlog in Oekraïne en was het argument dat we ons moesten verdedigen tegen Poetin. En nu is het argument dat Europa meer moet investeren in defensie, want als Trump weer president wordt trekken de VS zich terug uit de NAVO. De argumenten ontwikkelen zich dus naar gelegenheid. Maar het doel is altijd hetzelfde: meer geld naar de wapenindustrie.’

Welke risico's zitten er aan de toenemende militarisering van de EU?

‘Om te beginnen trekt het heel veel geld weg uit de samenleving. Al meteen na de Russische inval in Oekraïne, werd er uit het natuur- en klimaatfonds geld weggehaald om wapens te kopen. Dat gebeurde ook bij andere investeringsfondsen. Ik denk dat je de samenleving daarmee verzwakt.

Een ander risico is dat je alleen nog maar met militaire ogen naar het oplossen van conflicten kijkt, waardoor er geen ruimte meer is voor andere oplossingen, zoals diplomatie. Daardoor

ontstaat tunnelvisie en dat kan ervoor zorgen dat een conflict alleen maar verder escaleert.'

Zowel in Nederland als in andere EU-landen neemt de roep om meer geld voor defensie toe. Want anders legt Oekraïne het af tegen de Russische agressor en staat ook onze veiligheid op het spel, zeggen politici, militair-deskundigen en opinie-makers. Met welke argumenten probeer je dit dominante frame te weerleggen?

'In de eerste plaats heeft Oekraïne niets aan wat wij nu investeren in defensie en de defensie-industrie. Het duurt bijvoorbeeld jaren om een munitiefabriek te bouwen. Daar help je de Oekraïners niet mee. Daarbij is het zinloos om door te gaan op de militaire weg. Het front ligt al zo'n anderhalf jaar min of meer vast. Oekraïne wint geen terrein. Rusland is een enorm land en heeft veel hulpbronnen en een eindeloos reservoir aan soldaten die kunnen worden ingezet. Dus Oekraïne kan die oorlog helemaal niet winnen. Daarom moet er veel meer ingezet worden op diplomatie.'

Maar hoe reëel is praten over vrede, zolang Rusland grote delen van Oekraïne bezet houdt?

'Hoe reëel is doorvechten en denken dat er ooit een overwinning van Oekraïne komt waarbij ze het hele gebied weer terug hebben? Hoeveel mensenlevens wil je daarvoor opofferen? En hoe lang houdt Oekraïne het überhaupt nog vol? Veel militair-deskundigen zijn het erover eens dat Oekraïne deze oorlog niet kan winnen. Toch blijven de Oekraïners vechten, want ze vechten voor hun land en niemand wil onder Poetin leven. Dat snap ik goed.

Maar als je gaat onderhandelen, dan komt daar denk ik ook uitwisseling van gebied bij kijken. Dat is heel naar om te zeggen en dat gun je niemand, maar voor de Oekraïners zal het waarschijnlijk gebiedsverlies betekenen. Dan denk ik: dat is gebiedsverlies, nu zijn het mensenlevens. Duizenden per maand en voor wat? Want van begin af aan was duidelijk dat de kans dat Oekraïne de bezette gebieden zou terugveroveren, bijzonder klein is.'

Wendela de Vries

(Enschede, 1964)
studeerde politicologie aan de Universiteit van Amsterdam.
Daarna was ze onder andere coördinator van het European Network Against Arms Trade (ENAAAT).
Sinds 2006 werkt zij voor Stop Wapenhandel, waar zij onderzoek doet naar wapenhandel en wapenindustrie.

Wat zou er moeten gebeuren om de toenemende militaire spanningen in Europa te verminderen?

'Ik denk dat we weer moeten werken aan diplomatie en veiligheidsstructuren. In de jaren tachtig hebben we er heel erg voor gestreden dat er ontwapeningsgesprekken kwamen. Dat is ook gelukt. Veel kernwapens zijn ontmanteld en er zijn ontwapeningsverdragen gekomen. Die zijn de afgelopen jaren allemaal in de prullenbak gegooid, dus het wordt een moeilijke klus om de ontwapeningsgesprekken weer op te starten. Dat zal alleen gebeuren als de mensen in Europa zeggen: we willen geen wapens en oorlog, we willen vrede en veiligheid.'

DE SP-FRACTIE EN OEKRAÏNE

Elke dag sterven honderden Oekraïners in de loopgraven. En Poetin blijft ijskoud jongens naar het front sturen, als kanonnenvoer. Er zijn inmiddels duizenden burgerslachtoffers gevallen en miljoenen zijn op de vlucht in deze illegale oorlog van Rusland. Een einde aan het bloedvergieten is nodig. Naast wapens waarmee Oekraïne zich kan verdedigen tegen Poetin is er ook een pad naar vrede nodig. Een wapenwedloop moeten we voorkomen.

Daarom willen we de bevroren miljarden van de Russische staat en oligarchen inzetten voor de wederopbouw van het land. Dit voorstel van ons om Poetin onder druk te zetten, is door de Tweede Kamer aangenomen.

De SP heeft alleen wapenleveranties aan Oekraïne gesteund, die het land helpen om zichzelf te verdedigen. Ook vinden wij dat het internationaal recht hersteld moet worden. Daarom streven we naar een nieuwe internationale veiligheidsstructuur onder leiding van de VN, waarin alle landen vertegenwoordigd zijn.

Een oorlog starten is simpeler dan een oorlog beëindigen. Deze twee landen zullen uiteindelijk zelf moeten uitmaken onder welke voorwaarden dat kan. In het belang van de bevolking aldaar doen we er alles aan om te voorkomen dat Oekraïne in een permanente oorlog belandt.

SP VREDESDAG

Op zaterdag 13 april organiseert de SP voor de vijfde maal de Vredesdag, die deze keer in het teken zal staan van de oorlogen in Oekraïne en Gaza en de toenemende wapenwedloop. Sprekers zijn onder andere Wendela de Vries, Frank Slijper en Peter Mertens. Voor meer informatie zie: doemee.sp.nl/vredesdag

20 belangrijkste bestemmingen EU-wapenexport (2013-2022)

Num-mer	Bestemming	Waarde (€ mld.)	Num-mer	Bestemming	Waarde (€ mld.)
1	Verenigde Staten	28	11	Zuid-Korea	6.0
2	Saoedi-Arabië	27	12	Turkije	5.9
3	Egypte	18	13	Singapore	5.7
4	India	17	14	Oekraïne	5.2
5	Qatar	14	15	Noorwegen	4.8
6	Algerije	9.7	16	Koeweit	4.5
7	Verenigde Arabische Emiraten	9.4	17	Verenigd Koninkrijk	4.5
8	Canada	9.3	18	Indonesië	4.4
9	Brazilië	7.0	19	Israël	4.3
10	Australië	6.2	20	Oman	4.2

Alle EU-landen samen zijn de op een na grootste wapenexporteur ter wereld, na de Verenigde Staten. In de periode 2013-2022 bedroeg de totale EU-wapenexport 233 miljard euro. In de tabel is te zien dat Saoedi-Arabië, dat zich schuldig heeft gemaakt aan oorlogsmisdaden in Jemen en de eigen bevolking met harde hand onderdrukt, in deze periode de op een na belangrijkste bestemming van EU-wapenexport is.

In 2022 is Oekraïne de belangrijkste bestemming. Sinds het begin van de Russische invasie heeft de EU volgens eigen zeggen voor 28 miljard aan wapens aan Oekraïne geleverd. Voor dit jaar zou nog eens 21 miljard zijn toegezegd.

Bron: enaat.org/eu-export-browser

**'Ze zeiden: Als de
Betuweroute-treinen
langs denderen verdient
de regio er niets aan'**

Overbetuwe Overbelast tijdens de Provinciale Staten campagne 2023, staand met de vlag links Koos Nijssen en rechts Eric van Kaathoven.

Seinen op rood voor railterminal

De lange adem van de Betuwe

Goed nieuws voor leefbaarheid en veiligheid in de Betuwe én voor de Gelderse belastingbetaler: de omstreden Railterminal Gelderland aan de Betuweroute gaat definitief niet door. Hoe jarenlang actievoeren leidde tot een glanzende overwinning voor mens en natuur en tot een ongekende blamage voor de provincie.

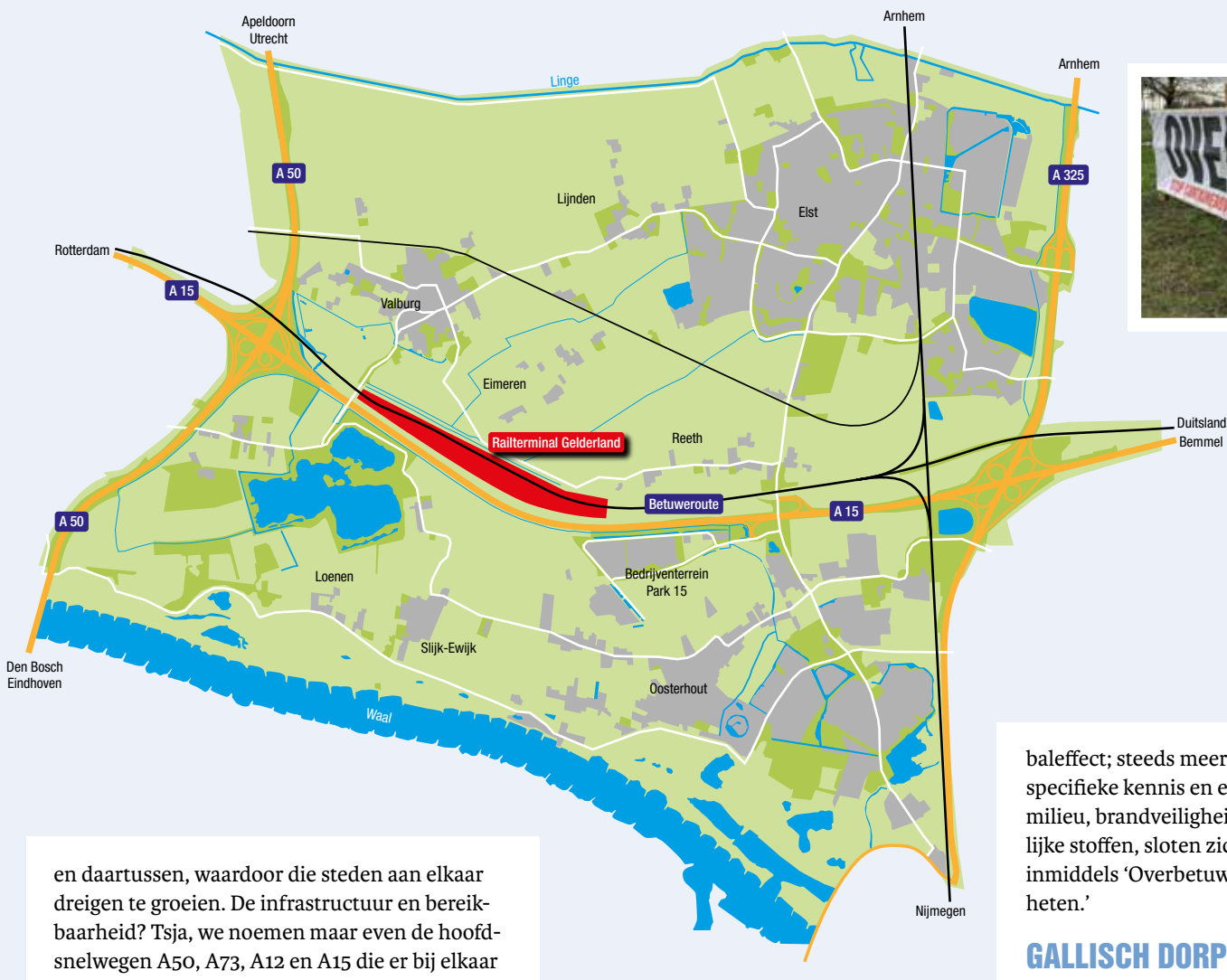
Burgemeester van de gemeente Overbetuwe worden; dat zou toch wat zijn...Koos Nijssen, bewoner van het buurtschap Reeth, en SP'er Eric van Kaathoven leek het wel wat en solliciteerden. Laatstgenoemde werd zelfs uitgenodigd in het provinciehuis om zijn ambitie toe te lichten. Werd niks. 'Mij werd gevraagd hoe serieus mijn sollicitatie was,' lacht Van Kaathoven. Niet al te serieus blijkbaar, want ook Koos Nijssen kijkt er met genoegen erop terug: 'Het was een ludieke actie om ons verzet tegen de Railterminal Gelderland kracht bij te zetten.'

Het is slechts een voorbeeld van hoe daar in Overbetuwe stapje voor stapje werd toegewerkt naar het glanzende resultaat dat onlangs gevierd kon worden: de Railterminal Gelderland (RTG) gaat definitief niet door en dat is een zege voor het Betuwse landschap en leefomgeving. Hiermee wordt een streep gezet door enorme geluidsoverlast, een tsunami aan vrachtverkeer en mogelijke onveiligheid. Tot 90.000 containers zouden bij het genoemde Reeth aan de A15 en de Betuwelijin jaarlijks overgeslagen moeten gaan worden, zo becijferde de provincie, hetgeen goed zou zijn voor 340 (!) 'vrachtwagenbewegingen per weekdag'. Dat gevaar is nu bezworen en dus kon er een streep worden gezet onder jarenlange acties die qua diversiteit niet vaak overtroffen zullen zijn of worden. Er werden tal van be-

wonersbijeenkomsten georganiseerd, er vond een heuse protestmars naar het gemeentehuis plaats, de Gelderse SP-Statenvr fractie trok keer op keer aan de bel, handtekeningenacties werden uitgerold, flyers, posters en affiches werden ontworpen, juridische procedures gevoerd en omwonenden spraken in bij zowel de gemeenteraad als Provinciale Staten. Er werden containerkostuums gemaakt voor de carnavalsoptocht – die destijds door storm en daarna corona op het laatste moment niet door kon gaan – en er deden in totaal acht mensen uit protest een gooi naar het burgemeesterschap. De inzet en vasthoudendheid van Overbetuwe Overbelast – want dat is de klinkende naam van het actiecollectief – bleef jarenlang overeind. Evenals de steun vanuit de omwonenden. Om te snappen hoe dat kan, moeten we eerst even naar het gebied zelf.

PARELTJES

De gemeente Overbetuwe ligt tussen Arnhem en Nijmegen en grote delen ervan zijn landelijk van karakter. De grootste plaats is Elst met zo'n 22.000 inwoners; daaromheen liggen kleine plaatsen, dorpen en buurtschappen met namen als Homoet, Reeth en Hemmen waarvan de kleinste niet meer dan 65 inwoners heeft. Dat zijn dan ook wel de pareltjes in een gebied dat met de jaren steeds meer onder druk is komen te staan. Wat heet. Enorme woongebieden verrezen met de jaren in Arnhem-Zuid en Nijmegen-Noord

beeld Provincie Gelderland

en daartussen, waardoor die steden aan elkaar dreigen te groeien. De infrastructuur en bereikbaarheid? Tsja, we noemen maar even de hoofdsnelwegen A50, A73, A12 en A15 die er bij elkaar komen en je weet genoeg. Tel daarbij de drukte op het spoor en op Rijn en Waal en we hoeven niks meer uit te leggen. En uiterekend tussen de A15, A50 en Betuweroute stelden de bestuurders zich de Railterminal Gelderland voor...We zeggen met klem 'de bestuurders', want afgezien van hen zag verder niemand brood in het plan. Maar daarover later meer.

Het verhaal van deze strijd begint in 2017, maar het plan voor een groot logistiek knooppunt stamt al uit de jaren '80. Diverse keren werd geprobeerd om zoiets te realiseren, maar telkens lukte het niet. In 2002 werd een groots plan – Multimodaal Transport Centrum (MTC) Valburg geheten – al eens afgeblazen na hevig verzet van omwonenden en Milieudefensie en een helder 'nee' van Neder-

lands eerste linkse college van SP, GroenLinks en PvdA. Maar zo'n zeven jaar geleden kwam het plan toch weer op de agenda van de provincie te staan. Koos Nijssen: 'De provincie heeft toen een klankbordgroep gevormd en wij sloten ons toen als buurtvereniging daarbij aan. We waren toen niet pertinent tegen de railterminal, maar we stelden wel voorwaarden. Zo van: als het plan dan door moet gaan, dan willen we wel graag zus en zo.' Maar uiteindelijk kreeg de buurtvereniging nul-komma-nul niks; noch van de provincie, noch van de gemeente. 'En toen zijn we overgegaan tot protest.'

Het was rond dezelfde tijd dat Jeroen Kolkman, SP'er uit Overbetuwe, en wat partijgenoten de koppen bij elkaar staken om zich te beraden over mogelijke activiteiten in het gebied tussen Nijmegen en Arnhem, waar op dat moment nog geen SP-afdeling of -werkgroep actief was. Al snel kwamen de gewraakte railterminal en het prille verzet daartegen ter sprake. Kolkman: 'We legden contact met Koos Nijssen en boden onze hulp en ondersteuning aan bij publieksacties.' Een kwestie van bondgenoten die elkaar vinden. 'Na een tijdje ontstond er een soort sneeuw-

baleffect; steeds meer mensen, vaak met heel specifieke kennis en expertise over bijvoorbeeld milieu, brandveiligheid en vervoer van gevaarlijke stoffen, sloten zich - net als wij - aan bij wat inmiddels 'Overbetuwe Overbelast' was gaan heten.'

GALLISCH DORPJE

De ontstane situatie doet wel een beetje denken aan het dorpje van Asterix en Obelix, omsingeld door de legers van Julius Caesar. Zouden de kleine Gelderse dorpen en buurtschappen ook zo lang en dapper weerstand kunnen bieden aan zulke machtige tegenstanders als de provincie, de gemeente en het bedrijfsleven? Het antwoord: ja. Want de gemeente Overbetuwe ging tegen de achtergrond van het almaar groeiende protest uiteindelijk toch overstag en nam stelling tegen de railterminal. De provincie bleef er voorsnog aan vasthouden, maar ook in Gelderland werd de BBB vorig jaar de grootste in Provinciale Staten. 'BBB was vóór de verkiezingen heel erg tegen de railterminal, maar eenmaal in de coalitie vond ze dat het plan wel door kon gaan,' vertelt Eric van Kaathoven, intussen Gelders SP-Statenlid: 'Wel benadrukte die partij dat het plan geen extra geld meer mocht gaan kosten en dat de aanbesteding niet nog een keer verlengd mocht worden.' En dat brengt ons bij twee cruciale aspecten: de centen en de animo voor het plan. Naar verluidt zou het plan zo'n 65 miljoen gaan kosten; sommigen vermoeden dat het om nog veel meer zou gaan. 'En volgens een schatting van de provincie is er twaalf miljoen euro uitgegeven aan onder meer

'Er ontstond een sneeuwbaaleffect'

beeld Omroep Gelderland

De actie in beeld

Voor de regioconferentie van SP Gelderland is een film gemaakt over de strijd van Overbetuwe Overbelast tegen Railterminal Gelderland. Bekijk deze film via sp.nl/terminal of scan de QR code

‘Ik kreeg er steeds opnieuw weer energie van’

beeld DG.nl

Opheffingsborrel: De Kist

Warme woorden van dank, geamuseerde gezichten, actiemateriaal dat symbolisch de kist in ging en een op momenten toch wel ietwat geëmotioneerde Koos Nijssen; dat waren de taferelen tijdens de zogenaamde ‘opheffingsborrel’ op 22 maart in Valburg. Opgeheven werd namelijk de actiegroep Overbetuwe Overbelast – het doel was immers bereikt. Koos Nijssen sprak de zaal vol actievoerders en inwoners toe en prees zich gelukkig met ‘al die steun, al die mensen die hebben geholpen’. Complimenten ook voor de media die ‘ons zeer geholpen hebben met het warm houden van ons onderwerp’. En een extra woord van dank richting SP’ers Eric van Kaathoven en Jeroen Kolkman als ‘mede-oprichters van Overbetuwe Overbelast’.

Tot slot werden de container-pakken, de flyers, de affiches, de spandoeken en wat al niet meer symbolisch in een grote houten kist opgeborgen. Voorgoed. Alhoewel... ‘Die kist kan zo weer open als ze weer met zulke snode plannen komen,’ bezwoer Eric van Kaathoven met een knipoog. Waarna de kist door een erehaag ‘plechtig’ naar buiten werd gedragen.

procedures en adviezen,’ aldus Van Kaathoven. En dat terwijl de animo onder het bedrijfsleven nihil was, vandaar dat de aanbesteding al twee keer verlengd was. Een blamage voor de provincie: ermee schermen dat je wat voor het bedrijfsleven wil betekenen, terwijl er geen hond in datzelfde bedrijfsleven op jouw plan zit te wachten – omdat het gewoonweg onrendabel en niet te exploiteren is. Van Kaathoven: ‘De grondgedachte was aanvankelijk dat de treinen van de Betuweroute weliswaar door Gelderland denderden, maar dat de regio er zo niks aan kon verdienen.’ Vervang in die laatste zin ‘regio’ door ‘bedrijfsleven’ en je snapt dat dit met name in VVD-kringen als een misstand werd gezien.

Het duurde nog tot begin dit jaar voordat het nieuws naar buiten kwam: de aanbesteding had opnieuw geen geïnteresseerde exploitant opgeleverd. Exit railterminal Proficiat Overbetuwe.

VJF GIGABYTE

Wie met actieve omwonenden en andere tegenstanders praat over de gewonnen strijd, valt

op met hoeveel plezier ze erop terugblikken. Natuurlijk, het resultaat geeft daar alleszins aanleiding toe, maar de gezamenlijke creativiteit waarop de railterminal keer op keer op de agenda werd gezet tovert bij menigeen een brede glimlach op het gezicht. Zeker bij Eric van Kaathoven: ‘Samen creatief zijn met omwonenden, wetende dat je iedere keer iets nieuws moet verzinnen om je standpunten zo doeltreffend mogelijk uit te dragen; ja, dat was mooi om mee te maken. Ik kreeg er steeds opnieuw weer energie van.’ Ook Koos Nijssen beleefde het zo. ‘Maar,’ zegt hij, ‘het was niet altijd alleen maar leuk. Om je een idee te geven: ik denk dat ik er in totaal wel 2000 uur in heb zitten en het RTG-dossier op onze website is goed voor ongeveer 5 gigabyte aan documenten. Want ja, je moet wel serieus kunnen reageren op het provinciebestuur en ook op de pers.’

Hij wil maar zeggen: plezier beleven aan de strijd is leuk, maar op elk moment goed beslagen ten ijs komen is essentieel.

**Enquêtecommissie fraudebeleid constateert
blindheid met grote gevolgen**

**‘En het kan morgen
weer gebeuren’**

Hoe kon de fraudebestrijding door de overheid zo ontsporen dat de dienstverlening aan en de rechtsbescherming van de burgers zwaar aangetast werd? En welke lessen moeten daaruit getrokken worden? Daarover heeft een enquêtecommissie uit de Tweede Kamer zich intensief gebogen. Op 26 februari presenteerde SP-Kamerlid Michiel van Nispen, voorzitter van de commissie, de uitkomsten van het onderzoek. Dat die er niet om liegen blijkt al uit de titel van het rapport: ‘Blind voor mens en recht’.

De commissie bestudeerde stapels documenten, sprak met 117 mensen en nam 41 openbare verhoren af. Uit alle informatie trekt ze zes snoeiharde conclusies en komt ze met een dodelijke uitsmijter. De conclusies zijn:

- De opeenvolgende kabinetten hebben verkeerde keuzes gemaakt bij het maken en uitvoeren van wetten.
- Mensen die een foutje maakten werden behandeld als fraudeur.
- Kabinet, parlement en bestuursrecht-spraak zijn allemaal ernstig en langdurig tekortgeschoten in het bieden van rechtsbescherming.
- In de fraudebestrijding zijn grondrechten geschonden.
- De politiek heeft financiële keuzes gemaakt zonder oog voor de gevolgen voor mensen.
- Kamerleden hebben actief bijgedragen aan een hard fraudebeleid en hebben ellende voor mensen niet voorkomen.

En dan de uitsmijter: ‘Dit schandaal kan morgen weer gebeuren. De blindheid van de overheid voor mensen en hun rechten is niet weg.’ Genoeg reden voor een gesprek met commissievoorzitter Van Nispen!

Het toeslagenschandaal bracht al veel boven tafel. Leverde deze Kamerenquête nog nieuwe inzichten op?

‘Er was inderdaad al veel bekend, maar toch heeft de grote mate van blindheid me verrast: in alles wat er gebeurd is, zijn de belangen van de mensen om wie het ging genegeerd. En ook het besef dat het morgen weer kan gebeuren was voor ons nieuw.’

Waarom kan het opnieuw gebeuren? Zijn de ogen nog niet genoeg geopend?

‘Ik ben bang van niet. Er zitten nog steeds fouten in de wetten, waardoor – als er iets fout gaat – de risico’s bij de mensen liggen. De rechtsbescherming staat nog steeds niet bovenaan bij de politiek en het financieel den-

ken is vaak nog leidend. Ook is de ideologie dat de overheid net als het bedrijfsleven moet werken nog niet verlaten. En de wisselwerking tussen de Kamer en journalisten bevordert het meeliften op de ophef van de dag in plaats van zorgen voor goede wetten. Er moet echt nog een aantal patronen doorbroken worden.’

Jullie hebben veel mensen gesproken. Wat is je het meest bijgebleven?

‘Dat zijn de gesprekken met de gedupeerden. Het gaat door merg en been als mensen vertellen hoe ze zich vermorzeld voelen door de overheid en alle vertrouwen kwijt zijn. Mensen die niets meer te eten hebben, de jongen wiens playstation door de belastingdeurwaarder is meegenomen. Ik kan daar nog steeds koud van worden. Dit zijn de mensen voor wie de overheid hoort te werken. Dat is niet gebeurd.’

Hoe kijk je naar de reacties op het rapport?

‘Ik denk dat onze boodschap aardig is binnengekomen: dat er sprake is van blindheid voor mensen en voor de wet, en dat het weer kan gebeuren. Maar ik besef ook dat het signaal heel vluchtig kan zijn. En dus is het onze taak, van de commissie én van de SP, om te zorgen dat het niet wegebt. Dat kregen we ook te horen van de mensen die we spraken: Laat ons leed niet voor niets zijn geweest!’

Er komt nu een debat met de Tweede Kamer. Wat moet dat opleveren?

‘Ik hoop heel erg dat de Kamerleden er blijk van geven dat de boodschap binnenkomt, dat de sfeer is van: dit is ernstig, hoe zorgen we dat het niet weer gebeurt? En verder dat ze de conclusies omarmen, de aanbevelingen overnemen en het kabinet oproepen dat ook te doen.’

EN DE SP?

In reactie op de vraag of SP-Kamerleden ook blind geweest zijn, wijst Van Nispen op de Wet fraudeaanpak door bestandskoppelingen. Die is als hamerstuk in de Kamer ook door de SP aangenomen en later door de rechter afgeserveerd, omdat hij in strijd is met het Europees Verdrag voor de Rechten voor de Mens.

Toch laat een blik in de parlementaire geschiedenis zien dat het vooral de SP is geweest die steeds tegengas gaf en de gevolgen van het harteloze beleid aan de kaak stelde. De strenge Fraudewet van 2012 kreeg de instemming van een grote meerderheid in Tweede Kamer, zelfs van GroenLinks, maar niet van de SP.

Toen de gevolgen duidelijk werden, trok SP'er Sadet Karabulut al snel aan de bel. Dat bleef zij doen, net als haar opvolgers Tjitske Siderius en Bart van Kent. Renske Leijten beet zich succesvol vast in het toeslagenschandaal. En het is de SP die zich al heel lang druk maakt over de bezuinigingen op de rechtsbijstand en de uitvoering van de sociale zekerheid, en die steeds de gevolgen aan de kaak stelt van het beschouwen van de overheid als een bedrijf.

‘Knokken tegen de groeiende ongelijkheid’

Alice Gjaltema (23)

uit Siddeburen verzamelt elpees en geeft les op het MBO. Haar vakken zijn Engels en Nederlands, maar ze krijgt vooral voldoening van haar inzet om de studenten op hun toekomst voor te bereiden, zelfvertrouwen te geven.

Hoe doe je dat?

‘Door veel gesprekken met ze te voeren over wat er in hun leven speelt en door maatschappelijke onderwerpen in de les te behandelen. Bijvoorbeeld aan de hand van een tekst over woningnood in Engeland het gesprek brengen op de wooncrisis hier.’

Daar heb je zelf ook last van...

‘Klopt. Ik woon anti-kraak en zou graag de zekerheid hebben van een vast huurcontract, maar dat lijkt wel een onmogelijkheid.’

Hoe kijken jouw leerlingen naar de politiek?

‘Ik werk in Stadskanaal, dicht bij Ter Apel, en bij de scholierenverkiezing die kort voor de Kamerverkiezingen is gehouden stak de PVV er met kop en schouders boven uit.’

En hoe zouden we dat als SP kunnen veranderen?

‘We moeten duidelijk maken dat wij betere ideeën hebben: ideeën die wel haalbaar zijn en die de problemen van mensen echt oplossen.’

Wat bracht jou naar de SP?

‘Ik ergerde me al aan de groeiende kloof tussen arm en rijk en ben me in de SP gaan verdiepen toen mensen in mijn omgeving er lid van werden. Ik zag dat de SP goed bezig is om samen met de mensen te knokken tegen die ongelijkheid en voor gelijke kansen, en ben ook lid geworden. Ik ben nu organisatiesecretaris van de afdeling Midden-Groningen en actief in de jongerengroep Oost-Groningen. Ik vind het heel leuk om te onderzoeken wat er speelt en samen met mensen acties op te zetten. Morgen gaan we bijvoorbeeld aanbellen bij mensen in de buurt van een onoverzichtelijk kruispunt waar vaak ongelukken gebeuren. Horen welke oplossingen zij zien en dan samen met de raadsfractie zorgen dat die uitgevoerd worden.’

1989

DE VAL VAN DE BERLIJNSE MUUR

Jan Marijnissen was in 1989 lijsttrekker bij de Tweede Kamerverkiezingen. Op deze verkiezingsposter samen met de jonge Lilian.

Op 9 november 1989 viel de Berlijnse Muur, die het westen en oosten van de stad politiek in tweeën deelde. Deze muur, die in 1961 door de Oost-Duitse regering was opgericht, was ook een symbool voor de ideologische scheiding in Europa. Tussen het kapitalistische Westen, dat onder invloed stond van de VS, en het communistische Oosten, onderdeel van de invloedssfeer van de Russen (of de Sovjet-Unie). Voor socialisten in het Westen was deze muur ook een ideologisch obstakel, als ze door hun tegenstanders werden vergeleken met de vijand uit het oosten. De SP had zich echter tegen deze Russische 'sovjets' verzet.

HET EINDE VAN DE GESCHIEDENIS?

De 'Koude Oorlog' tussen het kapitalistische Westen en het communistische Oosten was voorbij en de kapitalisten hadden gewonnen. Dat ging gepaard met veel ideologische hoogmoed, over de onoverwin-

nelijkheid van het kapitalisme en vooral de onmogelijkheid van een alternatief. In de VS verklaarde Francis Fukuyama zelfs het einde van de geschiedenis en de noodzaak van de vrije markt. Die zou als vanzelf democratie en welvaart brengen. Na het uiteenvallen van de Sovjet-Unie bleek in Rusland het tegenovergestelde: een kleine groep oligarchen eigende zich alles toe en de Russische bevolking bleef verarmd achter.

Ook in ons land leek het geloof in het socialisme verdwenen. CPN, PSP en PPR hieven zichzelf op en gingen in 1990 op in GroenLinks, dat een vrijzinnig liberale partij zou worden. In de PvdA werd eveneens afscheid genomen van de traditie van het socialisme en onder Wim Kok gekozen voor een 'derde weg', ofwel 'een liberalisme met een sociaal gezicht'. In de SP, waar Jan Marijnissen een jaar eerder partijvoorzitter was geworden, gebeurde juist het tegenovergestelde. Hier werd een Handvest 2000 opgesteld, een programma voor een nieuw socialisme, dat in de partij breed werd besproken en ook flink bekritiseerd.

HANDVEST 2000: EEN MAATSCHAPPIJ VOOR MENSEN

Het socialisme is niet iets van de vorige eeuw, 'maar juist een maatschappij- en mensbeeld dat de toekomst heeft', stelde Jan Marijnissen in een inleiding bij een boekje uit 1989, waarin verslag werd gedaan van het partijdebat over Handvest 2000. In dit programma zijn veel herkenbare punten te vinden over problemen die nog altijd spelen. Zo wordt over milieuvervuiling gezegd dat 'de vervuiler betaalt' en dat het milieuprobleem alleen kan worden opgelost als 'de machtsvraag' wordt gesteld. Gesproken wordt van de noodzaak van democratisering van de economie en van een overheid die verantwoordelijkheid neemt.

'Een maatschappij voor mensen' is de ondertitel van Handvest 2000. Dit beginselprogramma bevat elementen van wat tien jaar later Heel de mens zou worden. Afstand wordt gedaan van het socialisme als een blauwdruk voor de toekomst en er is aandacht voor de vraag hoe mensen een sociale samenleving kunnen maken. Maar toch ontbreekt er wat:

als je het goed bekijkt is Handvest 2000 helemaal geen beginselprogramma, maar meer zoiets als een verkiezingsprogramma. Waarin allerlei standpunten staan die passen bij een socialistische partij (over wonen, werken, zorg, vervoer etc.), maar nog niet een SP-kijk op de wereld.

ANALYSE EN STRJD

'Maar is dat geen utopie, een droom?' vroeg een SP-lid na het lezen van Handvest 2000. Een goede vraag, na de val van de Berlijnse Muur, in een tijd waarin het socialisme buiten de SP werd gezien als iets dat achterhaald en overwonnen was. Een analyse van de werkwijzen van de SP was nodig, over hoe we mensen konden winnen voor ons socialisme. En een beter idee van het marktdenken dat Nederland destijds overspoelde en waartegen de SP zich zou moeten verzetten. Het politieke werk ging ook gewoon door: in 1990 zou de SP in ons land het voortouw nemen in de strijd tegen de apartheid in Zuid-Afrika.

Blijf op de hoogte van al het nieuws van de SP via ons WhatsApp-kanaal!

SP.NL/APP

SP. WHATSAPP-KANAAL

**WORD NU LID VAN HET OFFICIËLE
WHATSAPP-KANAAL VAN DE SP**

**SLUIT JE AAN VIA SP.NL/APP
OF SCAN DE QR-CODE**

